

Titanic.

Írta: *Szikra* (gróf Teleki Sándorné).

„Látott-e asszonyt a fuldoklók között?”

„Nem, uram, egyet sem . . .”

A londoni bíró kérdezte ezt és a Titanic egy megmenekült gépésze felelt ekképen; s az a sok millió ember, aki olvassa, mintha valamennyien egyszerre nagyobbnak, „megtöbbnek” érezné magát. És valóban, jogunk van ehhez, hiszen emberi mivoltunk fensége még soha sem nyilatkozott meg oly mindent legyőző erővel, mint annak a rémes tragédiának utolsó órájában. Mert, hogy kétezerháromszáz halálra ítélt ember egész természetesen találja azt, hogy a gyermekeket és asszonyokat kiválasszák soraikból, hogy az életnek visszaadják, bár ezáltal nekik az erősebbeknek, a küzdésre felfegyverezetteknek menthetetlenül meg kell semmisülniök, ez, úgy hiszem, a tömegpsychologia történetében eddig még soha sem tapasztalt fenomén.

Úgy hiszem, kétség sem fér ahhoz, hogy a tömegpsyché illetén megnyilatkozása bizonyosága annak, hogy ethikai fejlődésünk útján egy új magaslatig értünk.

Mert azt, hogy egyesek önfeláldozása már eddig

s számtalan esetben művelt csodákat, ezt mindnyájan tudjuk. És azt is láttuk, tanultuk, hogy az ugyanegy eredményért harcolók, vagyis a rajongók, együttesen is feláldozták magukat másokért, de mindig' csak a velük egyformán gondolkozókért; és ezért nem hasonlíthatók össze a Titanic hőseivel. Ott épen az a bámulatra méltó, hogy senkise nem kérdezett semmit, ki hová tartozik? milyen a vallása? mi a nemzetisége? – csak azt akarták mind, egy akarattal, – kétezer erős férfi egy akarattal akarta azt, hogy aki gyengébb és aki a jövőnek a letéteményese, az megmenekedjék Természetesen, ha kétezer ember egyformán gondolkodik, akkor feltétlenül bizonyos, hogy volt közöttük egy – talán több is, aki mindnél intenzívebben tudott gondolkodni és akarni. Aki oly erős volt, hogy az ő akarata a tömeg akaratát éppen ebbe az – általa óhajtott – irányba bírta terelni. Hogy azt az egyet – vagy azt az egynéhányat – hogy hívták? Ki tudja! . . . Ha még abban a korban élnénk, amikor még éposokat írtak, most neveket találnánk ki, hogy rájuk ruházzuk, hogy Theseusra vagy Szent Györgyre keressük a rímeket, de így csak azt tudjuk, hogy felebarátaink voltak, akik embertársaikat jobban szerették, mint tenmagukat.

De tudunk még mást is, azt, hogy azok az erős akaratú emberek, akik mindenkinél erősebben akarták, hogy a gyengébbek megmeneküljenek, egytől egyig az angol szász fajból kisarjadzott egyének voltak.

És itt, egy végtelen érdekes, értékes igazság toldódik homloktérbe: az, hogy ha angolok és amerikaiak voltak azok, akik az asszonyok megmentését akarták, akkor *nem igaz az*, hogy a feminizmus lovagiatlanságra tanítja a férfiakat. Sőt úgy látszik éppen ellenkező az eset. Mert hol érett meg legjobban a feminizmus? Angliában és Amerikában – és honnan származtak azok a hősök, akik az asszonyok életét többre becsülték a saját életükénél? épen Angliából és Amerikából. Angliában ma már nem százezrenként, hanem millióként számlálják azokat a férfiakat, akik a nők politikai egyenjogúsítását akarják s nem százezrenként, hanem millióként kell számolni azokat a „modern” angol nőket is, akik e miatt küzdenek. Amerikában pedig már eddig hat állam adta meg a nők szavazati jogát. Vájjon ez a hihetetlen, elrettentő, kvalifikálhatlan eltévelyedése a nőnek, t. i. az, hogy ember-számba akar kerülni, mert már irtózik attól a hódolattól, amely alatt folyton kiérzi, hogy megvetés és lekicsinyelés lappang, vájjon ez mennyiben segítette, vagy mennyiben akadályozta őket a Titanic süllyedő fedélzetén? . . .

De fordítsuk meg a kérdést: képzeljük el egy *Balkán-vidékről* származó hajót, amelyen csupa olyan asszony ül, aki még csak meg se meri álmodni, hogy a régi rend megváltozzék, s a férfi népessége is csupa „úr a saját portáján” – fajta öslényből áll s most képzeljük el azt a hajót a Titanical egyforma helyzetben . . . Kérdem, vajjon hány asszony szabadulna meg a mentő-csónakokban? . . .

De ne vegyük a Balkánt, hanem emlékezzünk vissza a rue Jean Goujon-i tűzre és a Bourgogne katasztrófájára... Ott csupa udvarias, hódoló, asszony szolgálatban túlfinomult párisi volt a férfielem, – és mégis mi történt? Az, hogy amely asszony nem égett el, vagy nem fúlt meg,

azt halálra taposták, nyomorékká karmolták a menekülni igyekvő férfiak.

Ebből aztán rögtön le is vonhatjuk azt a következtetést, amit a statisztika be is igazol, hogy francia földön még eddig nem tett nagy károkat a feminizmus. Igen. A feminizmus épen csak az angol-szász faj népeinél „dúl” ijesztő módon, és mégis, arra a kérdésre, hogy „Látott-e ön asszonyokat a fuldoklók között? ...” épen csak az angol Titanic megmenekült gépésze felelhetette azt, hogy „Nem, uram, egyet sem! . . .”

Különös? . . . Nemde, igen tisztelt antifeminista uraim és hölgyeim, ez egy igazán nagyon különös „véletlen”? Hát pedig nem az. Kegyes engedelmükkel, se nem különös, se nem véletlen. Magyarázata egyszerűen az: hogy azon a hajón csupa etikailag nagyon magasán álló emberi lények voltak együtt. Angol és amerikai honpolgárok, azoknak az országoknak szülöttei, ahol a nő ethikai fejlettsége abban is kifejezésre jut, hogy emberi mivoltának tudatára ébredt; és ahol a férfié abban nyilvánul, hogy ennek az ébredésnek jogosultságát belátja és elismeri.

Hála azonban a szokásnak, nevelésnek és ruházódásnak, az asszonyok ma még, – bármily fejlett lelkituladosságokat vívtak is ki maguknak, – igen messze vannak attól az időtől, amikor a Grace Daling-ok gyakori jelenségek lehetnek soraikban. Fizikailag – tagadhatlan – még soká, soká gyengébbek és gyámoltalanabban lesznek, mint a férfiak. Ez nem úgy értendő, hogy terhet, munkát, gondot nem ugyanannyit, sőt többet el bírnának mint férjeik; oh ellenkezőleg! száz és száz ezer esztendő kényszere megtanította őket arra, hogy ebben az irányban csodát műveljenek, de az önvédelemben, mikor a létért való küzdelem percében a biztos halál néz velők farkasszemet, a nagy átlag még ma is alig kitartóbb, ügyesebb, ellentállóbb, mint a kis gyermek.

Ezt mindenki tudja. Tudták ezt a Titanic hősei is. És mert etikailag kifejlett kultúremlékek voltak, de csakis azért, egytől-egyig megmentették az asszonyokat, az egyenlő értékű embertársat, az élet-halálharcban védtelenebb katona bajtársat . . .